

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 3. maja 1854. **List 35.**

Opomin kmetovavcem!

Pod tim nadpisom stoji v nemškem časniku štajarske kmetijske družbe od 27. aprila dobrovoljen svet gosp. dr. Hlubeka: kaj naj bi se počelo na tacih njivah, kjer letos ozimina ali jarina slabo letino obeta. Ker je zares ta svet beseda o pravem času za vse take kraje, kjer je neugodno vreme že pozimi ali to spomlad žitom škodovalo, ga podamo tudi našim kmetovavcem. Takole se glasi:

„Po več krajih je zima jesenski setvi škodovala, zlasti na težki zemlji. Sneg, ki je padel 20. sušca, in dež, ki je šel 1. aprila, sta pa ozimino spet tako oživila, da so kmetovavci zamogli ž njo dosti zadovoljni biti, posebno s pšenico. Ali silna suša, ki je potem neprenehoma trpela do 23. aprila, in zraven pa večkrat burja, ste zadrževale ozimino in jarino, zlasti ječmen in rež tako, da so te žita zmirom redkeje prihajale, in se je tam pa tam bati, da rež in ječmen še srednjega pridelka ne bota dala.“

„Ker je še čas turšico (koruze) in proso sejati: naj kmetovavci take njive, kjer jim žito slabo kaže, preorjejo in s koruzo in prosom obsejejo. Kakor je zemlja bolj ali manj močna ali kakor ima kdo več ali manj gnoja, po tem naj seje koruzo ali pa proso. Proso se zna 14 dni ali 3 tedne pozneje sejati kakor koruza; zato znamo žito, zlasti rež, katero mislimo podorati in namesto nje proso sejati, za toliko časa delj na njivi pustiti, da se bolj obrase; potem jo pokosimo, s slamo v rezanco zrežimo in za klajo porabimo.“

„Kakor je dosihmal vreme bilo, se nam je tudi bati, da bi se senožeti slabo ne obrasle in da bi nam klaje ne manjkalo. Naj bi, to nadlogo odverniti, kmetovavci sejali turšico za živinsko klajo. Ni je rastline na svetu, ki bi obilniši klaje dala kakor turšica, in le čuditi se je, da naši kmetovavci tega blagoslova božjega se ne obrajtajo tako, kakor zasluži! Mnogokrat ponavljane skušnje so me do dobrega prepričale, da se dá turšica za klajo celó dvakrat na ravno tisto njivo v enem letu sejati. Pervikrat sem jo sejal 1. rožnika (junia), drugikrat pa 28. malega serpana (julia), obojno pa pokositi dal, ko je začela metljice delati. In iz teh skušinj sem za gotovo zvedil, da turšica zamore v 134 dnéh ali v 4 mescih in pol na 1 oralu dati 1521 centov sirove (frišne) ali 320 centov suhe klaje. Al ni čuda obilen pridelk? Al je ktera rastlina na svetu, ki se zamore primerjati za klajo s turšično slamo? Nobena!“

„Mi, ki smo kmetovavci, smo zato na svetu, da silimo zemljo k rodovitnosti in da pridelujemo hrano ljudém in živini. Tega imenitnega poklica pa ne moremo spolniti, ako le jamramo in tožimo po babje, — nam se spodobi delati možato. Če vidimo, da nam neugodno vreme podira up, ne smemo golih njiv pušati kakoršne so, ampak, dokler je

čas, moramo sejati berž kaj družega, da nadomestimo prvo zgubo. Koruze pa se naj bolj lotimo, ker koruza je kraljica vsih sadežev, — med krompir sadimo koruzo in bob: in Bog bo blagoslovil našo pridnost.“

„Zdaj pa še eno besedo v čast tiste štajarske mašine *), s katero se žito seje. Idite dragi kmetovavci, gledat polje gospoda Hoepfner-a v Grottenhof-u, gospoda Walter-a na Oberranzmajerjevem posestvu, gospoda Rochel-a v Kleinengenbergu. Čudili se bote viditi veselo rast žita na teh njivah, na katerih je bilo vse z mašino sejano; ni pozeblo in tudi suša ga ni vzela. In vse to je storila prosta naša mašinita, katero je že morebiti marsikdo zasmehoval, ako ga njegov oče niso učili, da se žito veliko veliko bolje seje z mašino, kakor z roko.“

Imenitnost apna za kmetijstvo.

(Dalje.)

Kakor lug v perilu razjeđa tudi živo apno kožo rok, in če bi jih delj časa v apnu ali v lugu imeli, bi jih razjedla. Ravno takošno moč pa ima apno tudi do družih živalskih in rastlinskih stvari, česar se je že marsikter kmetovavec z nevoljo prepričal, če je apno ali delj časa tudi gips v žakljih imel, — kakor cunje, so šli žaklji saksebi.

Na enako vižo razdeluje apno tudi na polji korenine, listje, slamo in druge stvari, ako ga potreseš po njivi. Apno tedaj, zlasti v težki debeli zemlji, ktere zrak ne more lahko prešiniti, spodbada vse gnojne stvari na njivah, da začno hitreje in do dobrega razpadati, trohneti in gnjiti. Pri gnjienju rastlinskih stvari pa se ločita ogelna kislina in amonjak od njih, od kterih je znano, da sta tisti imenitni živež, kterega koreninice iz zemlje serkajo, da žita in drugi sadeži veselo rastejo.

Po tem takem bi kdo utegnil misliti, da je apno tak gnoj, kakor je živinski gnoj in vsak drug gnoj. Al to pa ni. Med tem, kar navadno gnoj imenujem, in pa med apnom je ta velik razloček, da živinski gnoj in druge rastlinske ali živalske stvari, ki jih navadno med gnoj štejemo, imajo gnojivno moč same v sebi, — apno pa samo po sebi nima gnojivne moči, ampak gospodari s tujim blagom, ki ga na njivi najde, namreč s parstjo in kar v parsti najde. Te stvari pa, ki jih najde na njivi, napade s svojo razjedljivostjo, jih razdene in razkroji, da postajajo hitreje gnoj in so hitreje živež rastlinam. Iz tega tedaj vsak lahko zapopade, da, ko drug gnoj njivam zares gnojivno moč daje, jo nam apno prav za prav jemlje, zato je resničen pregovor: da apno bogatega gospodarja, otroke njegove pa uboge dela.

*) Priporočali smo hvalovredno žitno sejavnico (Šerdinsko) v 78. listu „Novic“ leta 1852, kamor častite bravece zaverne; mašina ta se vidi tudi na družtvinem vertu na Poljanah. Vred.